

УДК 930.1(477)«2014/2020»

DOI: 10.31651/2076-5908-2021-2-136-144

ТЕЛЬВАК Віталій Васильович,
доктор історичних наук,
професор кафедри всесвітньої історії
та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка,
Orcid ID: 0000-0002-2445-968X
e-mail: telvak1@yahoo.com

МАСНЕНКО Віталій Васильович,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
Orcid ID: 0000-0002-7825-3871
e-mail: masnenko@ukr.net

UKRAINE CRISIS: РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ОЧИМА КОРЕСПОНДЕНТІВ «BBC NEWS»*

Стаття присвячена з'ясуванню особливостей презентації сучасної російської агресії проти України кореспондентами британської служби «BBC News». З'ясовано, що найчастіше на шпальтах видання обговорювався перебіг бойових дій, економічні та гуманітарні наслідки путінської агресії, доля кремлівських бранців, життя звичайних людей на окупованих територіях тощо. Доведено, що ці сюжети здебільшого висвітлювалися у проукраїнському дусі. Завдяки цьому у Великобританії було сформовано прихильну до України громадську думку та нейтралізовано зусилля путінських пропагандистів. У підсумку, Україна надалі зберігає неослабну підтримку офіційного Лондона, що є важливим фактором стримування експансіоністських намірів сучасного російського керівництва.

***Ключові слова:** «BBC News», російсько-українська війна, окуповані території, медійний дискурс, громадська думка, наслідки агресії.*

Постановка проблеми. Більш ніж сім років агресії Росії проти України породили чималий компендіум літератури, присвячений осмисленню найтривалішого в повоєнній історії Європи збройного конфлікту. При цьому в різнопланових публікаціях дедалі частіше звертається увага на той факт, що інформаційна складова російської агресії є чи не найбільш масштабною та дієвою. Йдеться, насамперед, про далекосяглі цілі путінського режиму утвердити свою версію подій у свідомості не лише власних підлеглих, але й українського та, особливо, західного читача. З огляду на це, аналітики все більше уваги присвячують медійній складовій українсько-російського протистояння. При цьому виразно домінує увага до спеціалізованих експертних видань, натомість часописи та електронні медіа для широкої аудиторії наразі перебувають на периферії дослідницької уваги. Втім, як показали наявні дослідження Романа Офіцинського [1], Олега Петречка та Віталія Масненка [2], увага до популярних журналів і газет є не менш вдячним полем для аналізу, адже дозволяє зрозуміти ту інтерпретативну оптику, через яку формується уявлення про сучасну українську трагедію у масовій свідомості. А це, в свою чергу, з великою вірогідністю дозволяє передбачити зорієнтовану на настрої свого виборця поведінку політичних еліт. Привертаючи увагу колег до цієї надалі малознаної проблеми, нижче спробуємо відтворити бачення російсько-української війни очима кореспондентів одного з провідних британських новинних ресурсів «BBC News».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найповніша на сьогодні спроба аналізу британського медійного дискурсу російсько-української війни належить Миколі Рябчуку

* Публікація містить результати досліджень, проведених у межах грантового проєкту Національного фонду досліджень України № 2020.02/0103 «Політика пам'яті та історична свідомість населення на окупованих Росією територіях України (ОРДЛО, АР Крим, Севастополь)».

[3]. Втім, у своєму ґрунтовному тексті дослідник сфокусувався на академічній складовій цієї проблеми, залишивши поза увагою популярну пресу. Цим і зумовлено актуальність нашого дослідження.

Мета статті полягає в з'ясуванні особливостей презентації сучасної російської агресії проти України кореспондентами британської служби «BBC News».

Виклад основного матеріалу. Як відомо, «BBC News» – оперативний бізнес-підрозділ Британської телерадіомовної корпорації, відповідальний за збір та трансляцію новин і поточних подій. Відділ є найбільшою у світі новинною організацією та генерує приблизно 120 годин радіо- і телевізійного контенту щоденно. Служба підтримує 50 зарубіжних інформаційних бюро та 250 кореспондентів по всьому світу. На «BBC News» працює 3500 співробітників, 2000 з яких – журналісти. «BBC» – це квазі-автономна корпорація, уповноважена Королівською Хартією, що робить її незалежною від уряду, у якого немає повноважень призначати або звільняти генерального директора. Український підрозділ міжнародної медіакорпорації BBC спочатку з'явився як україномовне радіо «BBC Україна», яке здійснювало мовлення протягом 1992-2011 рр. Після закриття радіо «BBC Україна» залишився лише україномовний сайт новин «BBC News Україна», що публікує контент у вигляді новинної стрічки на інтернет-ресурсах.

Насамперед декілька слів треба сказати про журналістську етику авторів «BBC News». Як і належить співробітникам професійних медіа, журналісти британського новинного ресурсу висвітлюють обрану проблему з усіх можливих ракурсів. Неодмінно наводиться позиція офіційних Києва та Москви як справжніх сторін конфлікту. Також чимало уваги відводиться позиції лідерів терористичних угруповань, попри те, що вони поширюють російський провладний дискурс, подекуди оперуючи найбільш радикальними пропагандистськими кліше. Важливим є й те, що нерідко відтворюються настрої звичайних людей і рядових учасників бойових дій по обидві сторони фронту, що помітно антропологізує журналістський дискурс. Зрештою, коли описуються події, що мають певний міжнародний резонанс, неодмінно наводяться оцінки та прогнози західних експертів. Серед останніх найчастіше висловлювалися афілійовані з «BBC News» Пол Кірбі, Сара Рейнсфорд, Девід Стерн, Йона Фішер, Лоренс Пітер та ін. В підсумку, це уможливило читачеві ресурсу отримати доволі зважене та стереоскопічне бачення ключових аспектів російсько-української війни.

В першу чергу звернемося до понятійних конструкцій, якими журналісти «BBC News» послуговуються при описанні російсько-української війни. Ми цілком поділяємо твердження М. Рябчука про важливість зосередження уваги на мовно-семантичному аспекті проблеми, що досліджується: «Правильне розуміння речей і подій великою, якщо не вирішальною мірою залежить від їхнього правильного називання. Українсько-російські стосунки від самого початку, тобто від перших років чи навіть днів незалежності були позначені безліччю недомовленостей, двозначностей та евфемізмів. У певному сенсі українсько-російська війна стала своєрідним наслідком цієї масштабної амбівалентності, за якої кожна сторона не лише підтримувала певні ілюзорні уявлення другої сторони, а й сама ставала жертвою власних уявлень» [3, 54].

Висвітлення проблеми почнемо з ключового для нас означення самого конфлікту. В цьому випадку в дописах «BBC News» домінує винесений у заголовок нашої статті термін «Ukraine crisis». Він акцентує важливий для нас міжнародний контекст кризи довкола України, на відміну від ідентичного йому за перекладом терміну «Ukrainian crisis», котрий фокусує увагу читача на нашій державі, як головному, а то й єдиному актору кризи. Також цілком з українськими оцінками узгоджується визначення діяльності російської влади в Криму як анексії, а дій на сході України як неоголошеної війни гібридного характеру. Складнішою справа виглядає з означеннями учасників бойових дій проти української держави. Намагаючись бути рівновіддаленими від сторін конфлікту, на початку війни журналісти одноставно вживали означення «повстанці». Згодом дедалі частіше почали писати про «сепаратистів», наближаючись тим самим до дискурсу українських медіа. Після подій під Іловайськом, коли Росія неприховано ввела свою регулярну армію на нашу територію, в дописах «BBC News» дедалі частіше згадується вже проросійські війська,

для котрих медійним прикриттям і «гарматним м'ясом» виступає частина сепаратистськи налаштованого місцевого населення. Також вповні з українською медійною риторикою узгоджується характеристика Л/ДНР як сепаратистських квазі-державних утворень, що цілком керовані та фінансовані з Москви.

У змістовому плані фокус уваги журналістів «BBC News» зосереджений на безпосередні події військового протистояння, що вповні узгоджується з новинним акцентом самого інформаційного ресурсу. Тож читачі видання доволі докладно поінформовані про хід неоголошеної російсько-української війни від перших дій диверсантів у Криму і до сьогоднішнього «забутої війни» у Східній Європі, як влучно висловився Том Беррідж [4]. Незважаючи на агресивну російську пропаганду, для журналістів «BBC News» не становили секрету справжні актори драми з руйнування української державності у Криму [5]. В короткому часі подібне розуміння домінуючого фактору російської військової присутності для виникнення і поглиблення «української кризи» було сформоване і стосовно східноукраїнських територій. У багатьох дописах наголошувалося, що «НАТО, західні лідери та український уряд звинувачують Росію у направленні важкої зброї та регулярних військ повстанцям» [6].

У цьому тематичному блоці виразно домінує аналіз подій у Донецькій і Луганській областях. Британські журналісти доволі докладно інформували свого читача про всі ключові операції українських та російських військ, зі значним неспокоєм коментуючи періодичні загострення на сході нашої держави, які супроводжувалися чималими жертвами серед військових і цивільного населення. При цьому, відповідно до згадуваної вище засади журналістської етики, у дописах наводилося бачення двох сторін конфлікту про причини, перебіг і наслідки загострень. Також неодмінно наводилися оцінки міжнародних моніторингових організацій, насамперед, ОБСЄ [7]. З цієї позиції об'єктивного обсерватора британські журналісти нерідко повідомляли своєму читачеві про чималі порушення російсько-сепаратистськими військами законів і звичаїв війни, найчастіше – цинічне використання цивільного населення як живого щита під час боїв. Тож очікуваною була схвальна реакція на сторінках англійського новинного ресурсу факту закріплення в українському законодавстві статусу Росії як «держави-агресора» в січні 2018 р. [8].

Кримська проблематика на шпальтах «BBC News» з'являється лише принагідно. Фактично, крім перебігу анексії півострову, скільки-небудь докладно висвітлюються лише події захоплення прикордонним підрозділом ФСБ і силами Чорноморського флоту РФ українських кораблів у Керченській протоці в листопаді 2018 р. [9], а також провокації російських спецслужб з виявлення та затримання «українських диверсантів», які нібито мали здійснити низку терактів щодо інфраструктури півострова [10]. З'ясовуючи мотивацію путінського режиму в цій ескалації напруженості, деякі аналітики відверто вказали, що президент РФ прагне створити військовий диверсійний обман, щоб відвернути увагу від занепадої економіки Росії перед парламентськими виборами, попри те, що основним опозиційним силам заборонено їх оскаржувати. Робилося також припущення, що Росія планує захопити сухопутний коридор через Маріуполь, оскільки 19-кілометровий міст з півдня Росії до Криму, який будувався через Керченську протоку, на той час перебував ще на стадії завершення і на півострові відчутною була нестача електроенергії [11].

Осмислюючи агресію Росії проти України, журналісти «BBC News» цілком погодилися з оцінками багатьох представників західного експертного середовища, що путінський режим випробовує на території свого західного сусіда нові сценарії ведення війни та низку сучасних видів озброєнь. Характеризуючи гібридний характер російської агресії, Джонатан Маркус зазначає: «Діяльність московських військових в Україні дає уявлення про новий вид війни; схід України став лабораторією наземних боїв у XXI столітті. Якими б типовими запереченнями Росія не відхрещувалась від участі в конфлікті, її сили відіграли значну роль у боях на сході України. Швидко мобілізувавшись з баз поблизу українського кордону, вони виконували різноманітні бойові ролі. Протягом певних періодів повністю сформовані російські підрозділи брали безпосередню участь у боях поряд з проросійськими ополченнями. В інші часи, в основному, російські підрозділи надають «ключові можливості» своїм союзникам-повстанцям, – такі як протиповітряна оборона, радіоелектронна війна, усунення

цілей тощо. [...] В Україні росіяни виявилися майстрами багатьох дисциплін сучасної війни. [...] Для Заходу це створює абсолютно новий набір проблем, не в останню чергу тому, що принципово стирає межі між війною та миром» [12].

Чимало уваги журналісти «BBC News» відвели висвітленню воєнних злочинів, здійснених російськими військами та підтримуваними путінським режимом сепаратистами. Як відзначив Т. Беррідж, «клімат «повсюдної безкарності» панує на сході України» [13]. В цьому тематичному блоці домінує тема збиття пасажирського літака МН17 влітку 2014 р. Нагадаємо, що в розслідуванні цього злочину у складі міжнародної команди Bellingcat доволі продуктивною виявилася британська група, члени якої встановили перші особи російських військових, які брали участь у збитті малайзійського лайнера [14]. Відзначимо, що журналісти британського ресурсу рішуче і аргументовано спростовували тези кремлівської пропаганди про причетність українських військових до трагедії 17 липня 2014 р. [15].

Іншим прикладом злочинів проти цивільного населення з боку сепаратистів, яке обговорюється у дописах журналістів «BBC News», є використання рабської праці у в'язницях самопроголошених «республік». Кореспонденти наводять свідчення правозахисників, що в невідконтрольних районах сходу України існують трудові табори рабів, які нагадують радянські гулаги. За приблизними даними, які наводить автор статті «"Рабська праця" у в'язницях східної України», приблизно 10 тисяч людей в Л/ДНР утримуються в одиночних камерах, зазнають побиття, голоду або катувань, якщо вони відмовляються виконувати безоплатну роботу. «Ув'язненому неможливо відмовитись від роботи», – пише автор згаданої статті Патрік Еванс. Спираючись на свідчення численних свідків, він наводить три стадії покарання для тих, хто відмовиться від безоплатної виснажливої праці: 15 днів в одиночній камері, відміна візитів та посилок від родичів, побиття та катування. За даними П. Еванса, прибуток від продажу товарів, вироблених цими ув'язненими, – 34 мільйони гривень у 2012 р. (1 мільйон фунтів стерлінгів за поточним курсом) – розподіляється між керівництвом сепаратистських республік [16].

З попереднім сюжетом безпосередньо пов'язана проблема людської ціни путінської авантюри. З певною періодичністю журналісти «BBC News», оперуючи даними ООН та інших міжнародних організацій, інформували свого читача про постійне зростання кількості жертв російсько-української війни. При цьому інформація українських і російських джерел наводилася з необхідним зазначенням. Так, у вересні 2014 р. повідомлялося про щонайменше 3000 загиблих і понад 310 000 внутрішньо переміщених осіб; в січні 2015 р. – про понад 4800 вбитими та близько 1, 2 мільйона переміщених осіб; в квітні 2016 р. – про 9200 загиблих; в червні 2016 р. – про 9500 жертв; в лютому 2017 р. – про 9800 загиблих; в серпні 2017 р. – про понад 10 000 жертв та понад 1, 6 мільйона переміщених людей; у вересні 2019 р. – про понад 13 000 загиблих. Крім східноукраїнських жертв путінської війни, видання наводило й статистику про уполітованих окупантами кримчан. Приміром, посилаючись на дані ООН, кореспонденти «BBC News» поінформували свого читача, що станом на середину 2016 р. такими, що зникли безвісти, вважалася 21 особа. Відтоді і по сьогодні ця цифра помітно зросла.

З огляду на такі руйнівні для людського потенціалу України втрати, журналісти «BBC News» докладно висвітлювали спроби мирного врегулювання російсько-української війни. Очікувано, що у фокусі їхньої уваги перебуває Мінський процес. Втім, невдовзі оптимізм в очікуванні результатів цього переговорного формату змінився на дедалі відвертіший скепсис щодо здатності сторін узгодити розуміння досягнутих у білоруській столиці пунктів домовленостей. Згаданий сепсис стосовно чергового раунду переговорів вже у лютому 2015 р. озвучив П. Кірбі: «Якщо припинення вогню в Мінську зазнало невдачі у вересні минулого року, то як ця подія відрізняється і чи може це спрацювати? Для повстанців нова лінія припинення вогню така ж, як і стара, тому вони втрачають частину отриманої території. Але урядові сили повинні відступити від нинішньої лінії фронту, і територія, яку вони втратили з січня, підтверджується як втрачена» [17]. Інший оглядач у серпні 2016 р. з не меншим розчаруванням у мінських домовленостях додав: «Попри всі розмови про зближення та мир на сході України, конкретного прогресу було дуже мало. Бої між сепаратистами, яких підтримує Росія, та українцями тривають щодня» [10].

Ще одна зауважальна тема, яка висвітлювалася журналістами «BBC News» в контексті російсько-української війни – бранці Кремля. Протягом певного часу тут домінував опис судового процесу та звільнення внаслідок обміну Надії Савченко. Українська військова змальовувалася, подібно як це було у тогочасних українських медіах, як символ героїчного опору путінській Росії [18]. Що цікаво, кореспонденти британського ресурсу пророчо передбачили, що звільнена Н. Савченко стане чималим клопотом для київської влади. Так, Д. Стерн, демонструючи чудову обізнаність британських журналістів із секретами київських владних коридорів писав: «Надія Савченко повернулася на українську землю, і вона така ж сповнена праведного гніву, як і під час російської неволі. Безсумнівно, Кремль залишатиметься ціллю її обурення. Але буде цікаво спостерігати, які українські політики теж зазнають її гніву. Її політичні погляди, мабуть, схиляються до націоналізму. Перебуваючи у в'язниці, її обрали депутатом парламенту від партії «Батьківщина» Юлії Тимошенко. І Савченко, і пані Тимошенко є вольовими особистостями – і між ними можуть спалахнути конфлікти. Але найбільше питання полягає в тому, як уживуться вона та президент Петро Порошенко. [...] Якщо вона вирішить виступити проти президента, антипорошенківський табір здобуде підтримку наймогутнішого політичного голосу України» [19]. Втім, міркування експертів про великий політичний потенціал Н. Савченко не справдилися.

Крім української військової, британський ресурс також писав про долю затриманих у Керченській протоці моряків. У цих дописах відверто вказувалося на свавільні дії російської влади, яка не втомлюється порушувати дедалі більшу кількість міждержавних і міжнародних правових угод. Серед громадянських бранців путінського режиму журналісти «BBC News» торкалися долей таких відомих українців як, наприклад, кінорежисер Олег Сенцов, журналіст Роман Суценко, активісти Микола Карпюк, Станіслав Кlich та Ільмі Умеров.

Неодноразово у дописах «BBC News» піднімалася й проблема економічної складової путінської агресії. Журналісти наводили численні свідчення того, що керівництво РФ намагалось зруйнувати господарку свого західного сусіда, насамперед, газовим шантажем, блокуванням українських портів та розкраданням чи знищенням промислової інфраструктури окупованих територій. Певну дискусію у виданні викликала економічна блокада в березні 2017 р. представниками деяких українських партій і громадських організацій комерційних обмінів із контрольованою сепаратистами частиною сходу України. В цілому, журналісти стримано поставилися до цієї акції, вважаючи її деструктивною для українських економічних і політичних інтересів, як і відображенням боротьби за владу у Києві. Т. Беррідж так змалював цю ситуацію для свого читача: «Блокада перервала життєво важливі зв'язки між промисловими підприємствами по обидва боки лінії конфлікту та завдає значної шкоди економіці України. В результаті, роботи на трьох металургійних і вугільних заводах з боку сепаратистів були припинені. Якщо блокування триватиме цілий рік, за оцінками, це обійдеться українській економіці в приголомшливі 2,5 млрд. доларів (2,04 млрд. фунтів). Зазначається, що тридцять тисяч робочих місць піддаються ризику, як і енергопостачання України, і більше промислових заводів може закритися, якщо блокада не закінчиться» [20].

Чимало уваги журналісти «BBC News» присвятили зміні тональності офіційного Києва у ставленні до російської агресії після проведення президентських і парламентських виборів. Так, зі зрозумілим схваленням сприйнявши великий обмін полоненими у вересні 2019 р., водночас висловлювалося чимале здивування фактом передачі агресору одного з важливих свідків збиття рейсу МН17 Володимира Цемаха [21]. Подібною амбівалентністю оцінок позначене й поінформування читача про відведення військ від лінії зіткнення в жовтні 2019 р. Вітаючи цю акцію, водночас піднімалося питання, як далеко В. Зеленський готовий піти у поступках агресору. Про занепокоєння діями нової президентської адміністрації з боку британських журналістів свідчить широке висвітлення ними масштабної громадської акції «Рух опору капітуляції» [22]. Втім, новий президент зіткнувся з тією ж проблемою, що і його попередник – демонстративним небажанням путінського режиму йти на жодні скільки-небудь суттєві поступки в українських справах. Свідченням

цього стало штучне нагнітання напруженості на кордонах України навесні цього року, яке зі значною тривогою обговорювали оглядачі «BBC News» [23].

Про всебічність уваги британських журналістів до новітньої української трагедії свідчить їхнє вмиле намагання відтворити щоденність військового конфлікту, насамперед, життя звичайних людей на окупованих територіях. У квітні 2016 р. Т. Беррідж відзначив: «Війна на сході України зараз є звичною для людей, які все ще живуть там, і причин для оптимізму мало, незважаючи на припинення вогню та сильне прагнення до миру. Спалахи боїв між проросійськими повстанцями та українською армією часто порушують перемир'я, і люди продовжують гинути через два роки після початку конфлікту» [24]. З дописів «BBC News» доля українців у самопроголошених «республіках» постає сповненою постійним неспокоєм за власне існування та вирішенням проблем щоденного виживання. Один із британських журналістів так змальовує настрої українців під окупацією: «"Хто вмирає і заради чого?". Цим питанням задаються всі, хто застряг у нескінченному кошмарі війни на сході України» [25]. За твердженнями британських журналістів, російські гроші, російська культура та пропаганда формують дискурс в ізольованих від України та зруйнованих війною регіонах [26].

Висновки. Як показало наше дослідження, журналісти «BBC News» чимало уваги присвятили подіям російсько-української війни. При цьому, що важливо, вони інформували свого читача не лише стосовно резонансних подій збройного протистояння, як цього можна було б очікувати з огляду на новинну специфіку ресурсу, але й фокусувалися на багатьох гуманітарних, економічних та політичних аспектах путінської агресії. Завдяки цьому, зацікавлений обсерватор отримав можливість скласти доволі повне і збалансоване уявлення про «українську кризу». Попри згадуваний вище підкреслений об'єктивізм британських кореспондентів, вони багато в чому наслідували риторику українських мас-медіа, розставляючи чіткі акценти при описі гібридних практик російського режиму. Це вплинуло на формування прихильної до України громадської думки у Великобританії, як і сприяло нейтралізації в інформаційному полі країни зусиль путінських пропагандистів. У підсумку, Україна надалі зберігає неослабну підтримку офіційного Лондона, незважаючи на зміни політичних кабінетів в обох країнах. Це є важливим фактором стримування експансіоністських апетитів сучасного російського керівництва.

Насамкінець відзначимо, що проведене дослідження продемонструвало чималий евристичний потенціал щоденної періодики при вивченні популярної рецепції російсько-українського конфлікту в західному світі. З огляду на це, чималою перспективністю позначене осмислення цієї проблеми на сторінках іншого впливового британського часопису «The Guardian».

Список використаної літератури

1. Офіцинський Ю. Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013-2017 років). – Ужгород РІК-У, 2018. – 312 с.
2. Петrenchко О., Масненко В. Початок збройної агресії Росії проти України за матеріалами газети «Нью-Йорк Таймс» (27 лютого – 4 березня 2014) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. – 2021. – Вип. 6/48. – С. 435–453. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228532>.
3. Рябчук М. Між абстрактною теорією та практичною політикою: погляд на українсько-російський конфлікт у британських наукових та експертних публікаціях // Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / За ред. В.Кулика. – Київ: ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. – С. 49 – 98.
4. Ukraine crisis: Renewed fighting in eastern Europe's 'forgotten war' [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-africa-35720908>
5. Ukraine crisis: Russia warns US against 'hasty' sanctions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26492053>
6. Five Ukrainian troops killed by rebels near Donetsk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36411447>
7. Ukraine army 'repulsed rebel attack' near Debaltseve in east [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-38366712>

8. Ukraine crisis: Kiev defines Russia as ‘aggressor’ state [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-42741778>
9. Ukraine claims Russia ‘rammed our tugboat’ off Crimea [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-46333976>
10. Russia accuses Ukraine of attempted Crimea ‘incursions’ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37037401>
11. Ukraine crisis: What’s going on in Crimea? <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25182823>
12. Marcus J. Are Russia’s military advances a problem for NATO? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37045730>
13. Burrige T. Ukraine crisis: Impunity ‘pervasive’ in east, says UN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36786439>
14. MH17 Ukraine disaster: Report names suspected Russian soldiers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-35654692>
15. MH17 missile ‘came from Russia’, Dutch-led investigators say [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37495067>
16. Evans P. ‘Slave labour’ in the prisons of eastern Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/magazine-37512356>
17. Ukraine crisis: Leaders agree peace roadmap [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-31435812>
18. Nadiya Savchenko: Ukraine’s pilot hero on Russian murder charge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-31760381>
19. Nadiya Savchenko: Russia frees Ukraine servicewoman [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36378173>
20. Burrige T. Ukraine nationalist blockade threatens economy and severs ties with east [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-39139633>
21. Ukraine and Russia exchange prisoners in landmark deal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-49610107>
22. Fisher J. Ukraine: Paris talks with Russia aim to end eastern conflict [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-50672006>
23. Peter L. Is Russia going to war with Ukraine and other questions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-56720589>
24. Burrige T. Ukraine conflict: Daily reality of east’s ‘frozen war’ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-35990401>
25. Burrige T. Eastern Ukraine conflict: A new, bloody chapter [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-38837730>
26. ‘Motorola’: Ukraine rebels accuse Kiev over commander’s death [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37676607>

References

1. Ofitsynsky, Y. (2018). The Modern Russian-Ukrainian War (Based on the Materials of the Newspaper The New York Times, 2013–2017). Uzhhorod: RikU, 312 p. (in Ukrainian)
2. Petrechko, O., & Masnenko, V. (2021). The beginning of the Russian armed aggression against Ukraine according to “The New York Times” (February 27 – March 4, 2014). *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. Vyp. 6/48, 435–453. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228532> (in Ukrainian).
3. Рябчук М., (2020) Between abstract theory and practical policy: Ukrainian-Russian conflict in Britain scholarly and expert publications. *Interpretatsii rosiisko-ukrainskoho konfliktu v zakhidnykh naukovykh i ekspertno-analitychnykh pratsiakh Interpretations of the Russian-Ukrainian conflict in Western scientific and expert-analytical works*. Kyiv: IPIEND named after I.F. Kuras NAS of Ukraine, 49 – 98 (in Ukrainian).
4. Ukraine crisis: Renewed fighting in eastern Europe’s ‘forgotten war’. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-africa-35720908> (in English).
5. Ukraine crisis: Russia warns US against ‘hasty’ sanctions. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26492053> (in English).
6. Five Ukrainian troops killed by rebels near Donetsk. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36411447> (in English).

7. Ukraine army 'repulsed rebel attack' near Debaltseve in east. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-38366712> (in English).
8. Ukraine crisis: Kiev defines Russia as 'aggressor' state. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-42741778> (in English).
9. Ukraine claims Russia 'rammed our tugboat' off Crimea. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-46333976> (in English).
10. Russia accuses Ukraine of attempted Crimea 'incursions'. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37037401> (in English).
11. Ukraine crisis: What's going on in Crimea? Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25182823> (in English).
12. Marcus J. Are Russia's military advances a problem for NATO? Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37045730> (in English).
13. Burrige T. Ukraine crisis: Impunity 'pervasive' in east, says UN. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36786439> (in English).
14. MH17 Ukraine disaster: Report names suspected Russian soldiers. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-35654692> (in English).
15. MH17 missile 'came from Russia', Dutch-led investigators say. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37495067> (in English).
16. Evans P. 'Slave labour' in the prisons of eastern Ukraine. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/magazine-37512356> (in English).
17. Ukraine crisis: Leaders agree peace roadmap. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-31435812> (in English).
18. Nadiya Savchenko: Ukraine's pilot hero on Russian murder charge. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-31760381> (in English).
19. Nadiya Savchenko: Russia frees Ukraine servicewoman. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-36378173> (in English).
20. Burrige T. Ukraine nationalist blockade threatens economy and severs ties with east. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-39139633> (in English).
21. Ukraine and Russia exchange prisoners in landmark deal. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-49610107> (in English).
22. Fisher J. Ukraine: Paris talks with Russia aim to end eastern conflict. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-50672006> (in English).
23. Peter L. Is Russia going to war with Ukraine and other questions. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-56720589> (in English).
24. Burrige T. Ukraine conflict: Daily reality of east's 'frozen war'. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-35990401> (in English).
25. Burrige T. Eastern Ukraine conflict: A new, bloody chapter. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-38837730> (in English).
26. 'Motorola': Ukraine rebels accuse Kiev over commander's death. Retrieved from : <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37676607> (in English).

TELVAK Vitalii, Doctor of Historical Sciences, Professor at Department of World History and Special Historical Disciplines, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,
e-mail: telvak1@yahoo.com,

MASNENKO Vitalii, Doctor of Historical Sciences, Professor, the head the Department of History of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
e-mail: masnenko@ukr.net

UKRAINE CRISIS: RUSSIAN-UKRAINIAN WAR THROUGH THE VISION OF BBC NEWS CORRESPONDENTS

***Abstract.** The purpose of the study is to clarify the peculiarities of the presentation of modern Russian aggression against Ukraine by correspondents of the British news service "BBC News".*

The methodological basis of the work is an interdisciplinary approach. Such methods as structural and functional system analysis of historiographical facts and the method of critical analysis of documentary material have been particularly important in research implementation.

***Scientific novelty:** for the first time, the article analyses the reception of the Russian-Ukrainian war in the writings of BBC News journalists.*

Result. *We have concluded that most publications presented a description of the immediate events of the military confrontation, which is consistent with the news focus of the information resource itself. BBC News journalists have provided a detailed report on war crimes committed by Russian troops and Putin-backed separatists. This thematic block also dedicates a lot of the articles to the downing of the MH17 passenger plane in the summer of 2014. The previous story is directly related to the problem of the human price of Putin's adventure, so BBC News periodically cited UN data on the steady increase of casualties in the Russian-Ukrainian war. Because of such devastating losses for Ukraine's human potential, the journalists covered in detail the attempts to settle the Russian-Ukrainian war peacefully, focusing on the Minsk process. Another notable topic for BBC News is the Kremlin prisoners. Journalists have repeatedly raised the issue of the economic component of Putin's aggression. They cited numerous indications that the Russian leadership had tried to destroy the eastern neighbour's economy by gas blackmail, blocking Ukrainian ports, and stealing or destroying the industrial infrastructure of the occupied territories. The comprehensive attention of British journalists to the latest Ukrainian tragedy is also reflected by the attempt to recreate the daily life of the military conflict, first of all, the lives of ordinary people in the occupied territories.*

We have concluded that the study showed that BBC News journalists paid a lot of attention to the events of the Russian-Ukrainian war. Their objective approach to covering Russian aggression has influenced the formation of pro-Ukrainian public opinion in Britain, which has also helped neutralize Putin's efforts in the country's information field. As a result, Ukraine is continually supported by official London, despite changes in political government in both countries. This is an important factor in curbing the expansionist appetites of the current Russian leadership.

Key words: *BBC News, Russian-Ukrainian war, media discourse, occupied territories, public opinion, consequences of aggression.*

Одержано редакцією 5.10.2021
Прийнято до публікації 25.10.2021

УДК 94:355.4(470:477):316.658.4(045)
DOI: 10.31651/2076-5908-2021-2-144-151

ПЕТРЕЧКО Олег Михайлович,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри всесвітньої історії
та спеціальних історичних дисциплін
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
Orcid ID: 0000-0002-5535-3730
e-mail: o.petrechko@ukr.net,

ЖУРАВЛІОВ Святослав Андрійович,
кандидат історичних наук,
молодший науковий співробітник
відділу джерелознавства нової історії
України Інститут української
археології та джерелознавства
імені М. Грушевського НАН України
Orcid ID: 0000-0001-7875-4038
e-mail: zuravlovsvatoslav27@gmail.com

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «РОСІЙСЬКОГО ГЕРОЯ» У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ*

У статті розглянуто проблему формування образу «російського героя» у контексті збройної агресії Росії проти України. Вказано на певні труднощі юридичного та етичного характеру, з якими зустрічається російська пропаганда. Констатовано, що хоча фактично російські владні структури ініціювали, організували і дотепер ведуть війну проти України, до цього часу Росія

* Публікація містить результати досліджень, проведених у межах грантового проєкту Національного фонду досліджень України № 2020.02/0103 «Політика пам'яті та історична свідомість населення на окупованих Росією територіях України (ОРДІО, АР Крим, Севастополь)».